

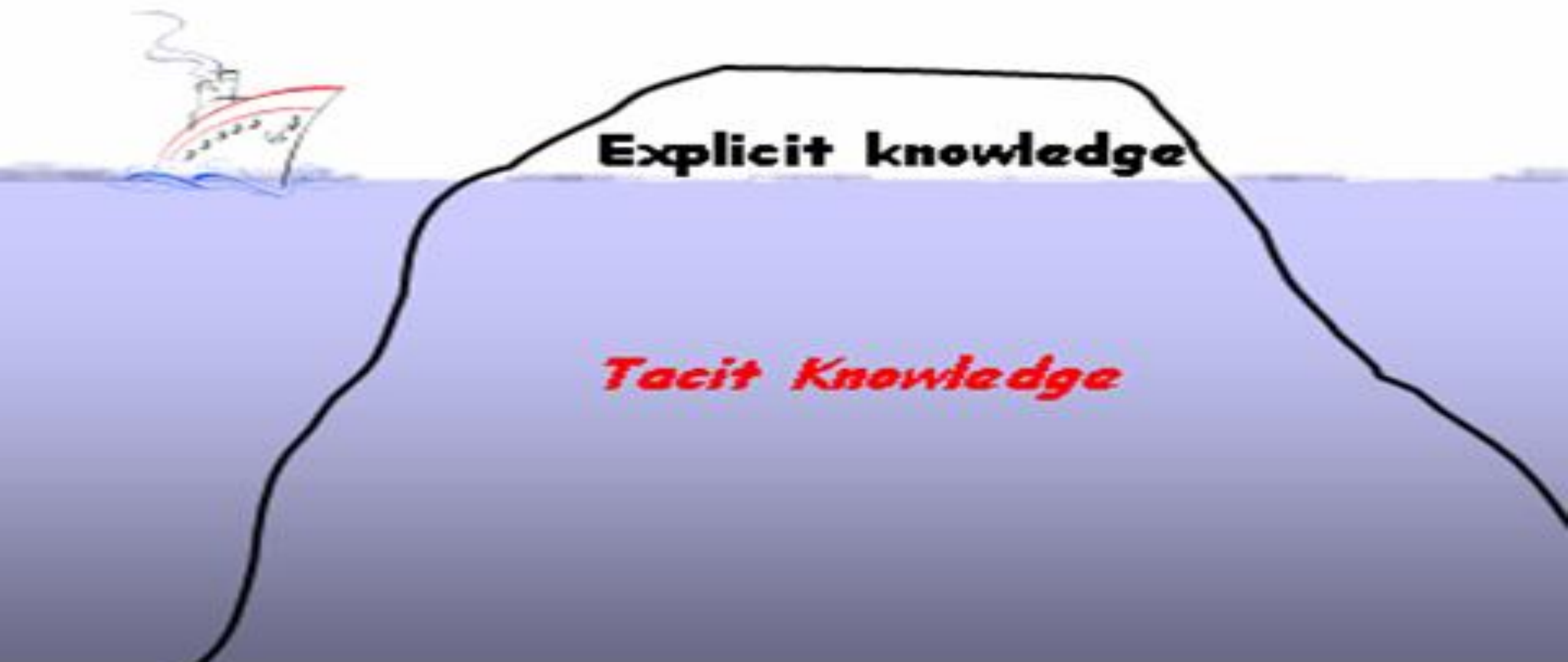
HEMŞİRELİKTE ÖRTÜK BİLGİ

DOÇ. DR. FİLİZ TAŞ

Hemşirelik Bölümü

Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Knowledge Resources

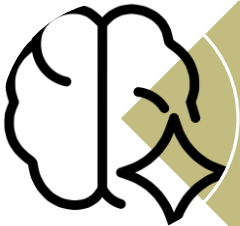
Hemşireler bazı durumlarda *nedenini açıkça ifade edemeden* doğru kararı verebilir.

Bu durum, sezgi ve deneyime dayalı **örtük bilgi** ile ilişkilidir.

Örtük bilgi, özellikle karmaşık ve hızlı karar gerektiren klinik durumlarda ortaya çıkar.

Hemşirelik bakımında karar verme sürecini sessizce yönlendirir.

HEMŞİRELİKTE BİLME YOLLARI

1. Empirik bilme: Araştırma sonuçları ile elde edilen bilgi,
2. Etik bilme: Manevi sorunlarda karar verirken kullanılan bilgi, doğru-yanlış, iyi, değerli, istendik,
3. Estetik bilme: Hemşirelik sanatı olarak bilinen bilgi, anlama, yorum ve değer içerir,
4. Kişisel bilme: Kişinin kendi anlayışı ve farkındalığı ile oluşan bilgidir.

ÖRTÜK BİLGİ ve BİLME YOLLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

- Örtük bilgi, hemşirenin deneyim ve sezgileriyle geliştiği için bilme yolları içinde özellikle **kişisel bilme** ile yakından ilişkilidir.
- **Klinik uygulamalarda örtük bilgi**, empirik, etik ve estetik bilmenin birlikte kullanılmasını sağlayan bütünleştirici bir yapı sunar.

ÖRTÜK BİLGİ ve BİLME YOLLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

- **Empirik bilme**, Bilginin bilimsel temelle ilişkilendirilmesini,
- **Etik bilme**, Bilginin mesleki sorumluluklar çerçevesinde kullanılmasını destekler,
- **Estetik bilme**, Örtük bilginin bakım sürecinde empati ve duruma uygun yaklaşım olarak ortaya çıkmasına katkı sağlar.

Bu etkileşim, hemşirelik bakımında karar verme sürecinin daha bütüncül ve tutarlı yürütülmesine katkı sağlar.

KİŞİSEL BİLME

- Bakıma kişiselliğin katılmasıdır
- Kişisel bilmede;
 - yaşama katılmak
 - konuya yoğunlaşmak
 - duyguları paylaşmak
 - duygudaşlık (empati) kurmak
 - bütünleşmek
 - dürüst olmak
 - istekli olmak

KİŞİSEL BİLME

- Cesaretli olmak
 - Hayalperest olmak
 - Tutarlı olmak
 - Esnek olmak
 - Hastayı obje olarak görmemek
 - Yardım gerektiren insanlarla gerçek bir ilişki kurmak
- = Hasta ve hemşirenin birbirlerinden bir şeyler öğrenebildiği bir ilişkidir**

KİŞİSEL BİLME

- Bir iç disiplindir,
- Hemşireliğin ruhudur,
- Hemşirelikte diğer bilme türlerini birleştirici ve bütünleştirici bir özelliğindedir.

ÖRTÜK BİLGİ NEDİR?

- Açık olarak öğretilmeyen bir bilgidir,
- İnfomal olarak elde edilir,
- Bilişsel bir süreç/davranışlardır,
- Üst düzey bir kapasitedir,
- İfade edilmeden anlaşılan bir bilgidir,
- Profesyonel bir bilgidir,
- Anlatılması/açıklanması zor bir bilgidir,

ÖRTÜK BİLGİ NEDİR?

- Kitapların yazmadığı bir bilgidir,
- Formüle edilmesi zor, paylaşılması zor bir bilgidir,
- Kişisel bir bilgi olduğu için hazır olarak transfer edilen bir bilgi değildir,
- Bir beyin performansıdır,
- Bir düşünce akışıdır,

ÖRTÜK BİLGİ NEDİR?

Bize bildiğimizden daha çok şeyi yapmamızı sağlayan bir bilgidir,

Söylediklerimizden daha çok şey bilmemizi sağlayan bir bilgidir,

NE ZAMAN ORTAYA ÇIKAR?

- Yeni, ters, karmaşık ve problemlili durumlarda,
- Tam o anı yaşarken,
- Amaçlı olarak bir duruma yoğunlaşıldığı zaman ortaya çıkar.

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

Bir duruma yoğunlaşıldığında belleğimizde kaydettiğimiz:

- **Bilgiler**
- **Anılar**
- **Deneyimler**
- **Birikimler**
- **İnançlar**
- **Teknik bilgiler**
- **Zihinsel örüntüler**

işlevsel düzeyde entegre olur, hemşirelik girişimlerine dönüşür ve kullanılır hale gelir.

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

O an'ki:

- **Duygu**
- **Psikolojik durum**
- **Davranışlar**
- **Beden dili**

algılanır ve gözlenir

ÖRTÜK BİLGİ NEDİR?

Örtük bilgi; deneyim ve sezgiyle gelişen, nasıl ve nereden edinildiği her zaman açıkça ifade edilemeyen bir bilgi türüdür.

Daha çok uygulama sürecinde ortaya çıkar ve özellikle öngörülemeyen, hızlı karar verilmesi gereken durumlarda kullanılır.

Hemşirelik bakımında, klinik karar verme sürecini destekleyen önemli bir bilgi kaynağıdır.

ÖRTÜK BİLGİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Deneyim ve sezgiye dayanır.

Kişiye özgüdür.

Söze dökülmesi ve standartlaştırılması zordur.

Uygulama sırasında ortaya çıkar.

Yazılı rehberlerin ötesinde işlev görür.

Klinik Uygulamalarda ve Karar Verme Sürecinde Örtük Bilgi

Klinik bakım
sürecinde sık
kullanılır

Hızlı ve
öngörülemeyen
durumlarda
devreye girer

Hemşirenin erken
fark etme ve
değerlendirme
becerisini destekler

Karar verme
sürecini sezgisel
olarak yönlendirir

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

Örnekler:

- Hastanın sandalyede oturuşundan
- Oturuş farklılığından
- Elleri ile ne yaptığından/oynadığından
- Nefes alışındaki farklılıktan
- Yürüyüşünden
- Odaya girişinden
- Göz ifadesinden
- Yüz ifadesinden
- Ellerinin soğukluğundan

hastanın davranışları okunur

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

**Görünen klinik değişiklikler gizli olabilir
ve hemşire sezgileri ile bilinçsiz olarak
hastanın görünüşleri ile karşılaştırır.**

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

Hemşire çoğu zaman tam olarak neden? ve nasıl? bazı şeyleri bildiğini açıklayamaz,

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

**Hemşire bu açıklayamadığı ve
söyleyemediği bilgisinin, donanımının
farkında değilse de bu donanımına
GÜVENİR**

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

Örnek ifadeler

“Bu hislerim olduğu zaman farklı bir bilinç düzeyinde çalıştığımı kabul ediyorum.

Belki de aklımla-bedenim arasında bir geçiş oluyor”

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

Örnek ifadeler

- “Böyle bir hissim var
- “İnanıyorum.....”
- “Bir şey bana böyle söylüyor”
- “Hastanın yüzünü okuyorum”
- “Yaptım işte..”
- “Neyi farklı görüyorum bilmiyorum ama.. Bir şeyler olacağını biliyorum”

NASIL ORTAYA ÇIKAR?

NE YAPILACAĞINI BİLME BİLGİSİDİR

NASIL YAPILACAĞINI BİLME BİLGİSİDİR

= ÖRTÜK BİLGİ

KİM'DE OLUR?

Usta (eksper) hemşirede

PATRICIA BENNER

Acemilikten-Ustalık (1984)

(From Novice to Expert)

-
- Benner, hemşirelikte uygulanabilecek beceri edinimine ilişkin beş aşama belirlemiştir.

-
- **1. Acemi,**
- **2. İleri düzey yeni başlayan,**
- **3. Yetkili,**
- **4. Yetkin (Usta)**
- **5. Uzmanlıktır.**

ACEMİ HEMŞİRE (yeni mezun)

- **Öğretilen kurallara sıkı-sıkı bağlıdır,**
- **Bir duruma yönelik belirli beceri ve eylemlerle hareket eder,**
- **Duruma özgü algılaması azdır,**
- **Farklı kararlar vermede zorlanır,**

KATMA DEĞER KATAN HEMŞİRE

- Duruma yönelik algılamasında farklılık vardır,
- Bütünün tamamını birleştirebilir,
- Uzun vadeli hedeflere kısmen yönelebilir,
- Önceliklere karar verebilir,
- Normalden farklı örüntüleri algılar,
- Daha kolay karar verir,
- Anlamı duruma göre değişen rehberler kullanır,
- Yeni ve ters bir durumda bilinçli, analitik problem çözmeye güvenir,

USTA HEMŞİRE (EKSPER)

Benner'a göre ustanın bilgisi:

belirli bir klinik alanda uzun süre çalışıldığında elde edilir.

Benner'a göre, klinik hemşirelik, uzmanlığı şekillendirmektedir.

Benner'ın felsefesi ile ilgili olan ve üzerinde durduğu bir diğer nokta ise **ahlaki davranışın anlaşılmasıdır.**

USTA HEMŞİRE (EKSPER)

Ancak ne tek başına deneyim (pratik) ne de tek başına bilgi (teori) hemşireyi usta yapmaz.....

DENEYİM VE BİLGİLERİN NASIL
DEPOLANDIĞI, NASIL DÜZENLENDİĞİ
ÖNEMLİDİR VE FARKLIDIR

USTA HEMŞİRE (EKSPER)

Sezgiler:

Öğrenilen deneyimlere hem temel hem de düzen oluşturur

Öğrenilmiş deneyimlerin de hemşirelik uygulamasına aktarılmasını sağlar.

USTA HEMŞİRE (EKSPER)

Bu farklı depolama ve düzenleme ile usta.....

- **“İşin içine giren” uygulayıcıdır,**
- **Probleme odaklanır ve problemle bütünleşir,**
- **Çevresi ile derin bir ilişkisi vardır,**
- **Sezgileri ile derin anlaması vardır,**
- **Olasılıkları göz önüne getirir,**
- **Farklı sonuçlar görür.**

USTA HEMŞİRE (EKSPER)

- **Zaman harcamadan hemen çözüme yoğunlaşır,**
- **Deneyimlediği duruma akılcı bir biçimde otomatik tepki verir,**
- **Kural ve rehberle bağılı değildir.**

USTA HEMŞİRE (EKSPER)

Ustalık yüksek düzeyde.....

- **sezgi**
- **yaratıcılık**
- **bilgi**
- **analitik bir uygulamadır.**

USTA HEMŞİRE (EKSPER)

Bir çok hemşire bilişsel olarak farkında olmadan
ustalık aőamasına geçer.

Profesyonel kimliklerinin bir parçası haline gelir.

MİCHAEL POLANYİ

**USTALIK (Benner 1984)
= ÖRTÜK BİLGİ Polanyi 1962)
(Tacit Knowledge)**

1891-1976

“SÖYLEDİKLERİMİZDEN DAHA ÇOK ŞEY BİLİRİZ”

ÖRTÜK BİLGİ KİŞİSEL BİLGİDİR
ya da
KİŞİSEL BİLMENİN BİR TÜRÜDÜR

BİLGİNİN PAYLAŞIMI ve GÖRÜNÜRLÜK SÜRECİ

Örtük bilginin paylaşılması, bireysel deneyimlerin mesleki etkileşim yoluyla aktarılmasıyla gerçekleşir.

Deneyimlerin paylaşılması ve görünür hale gelmesi, örtük bilginin bireysel düzeyde kalmasını engeller ve hemşirelik uygulamalarında ortak bir bilgi kaynağına dönüşmesine katkı sağlar.

Hemşirelikte Örtük Bilginin Önemi

1. Bakım Kalitesi ve Hasta Güvenliği

- Klinik durumların erken fark edilmesini destekler.
- Hızlı ve uygun karar verilmesine katkı sağlar.
- Bakım sürecinin daha güvenli yürütülmesine yardımcı olur.

Hemşirelikte Örtük Bilginin Önemi

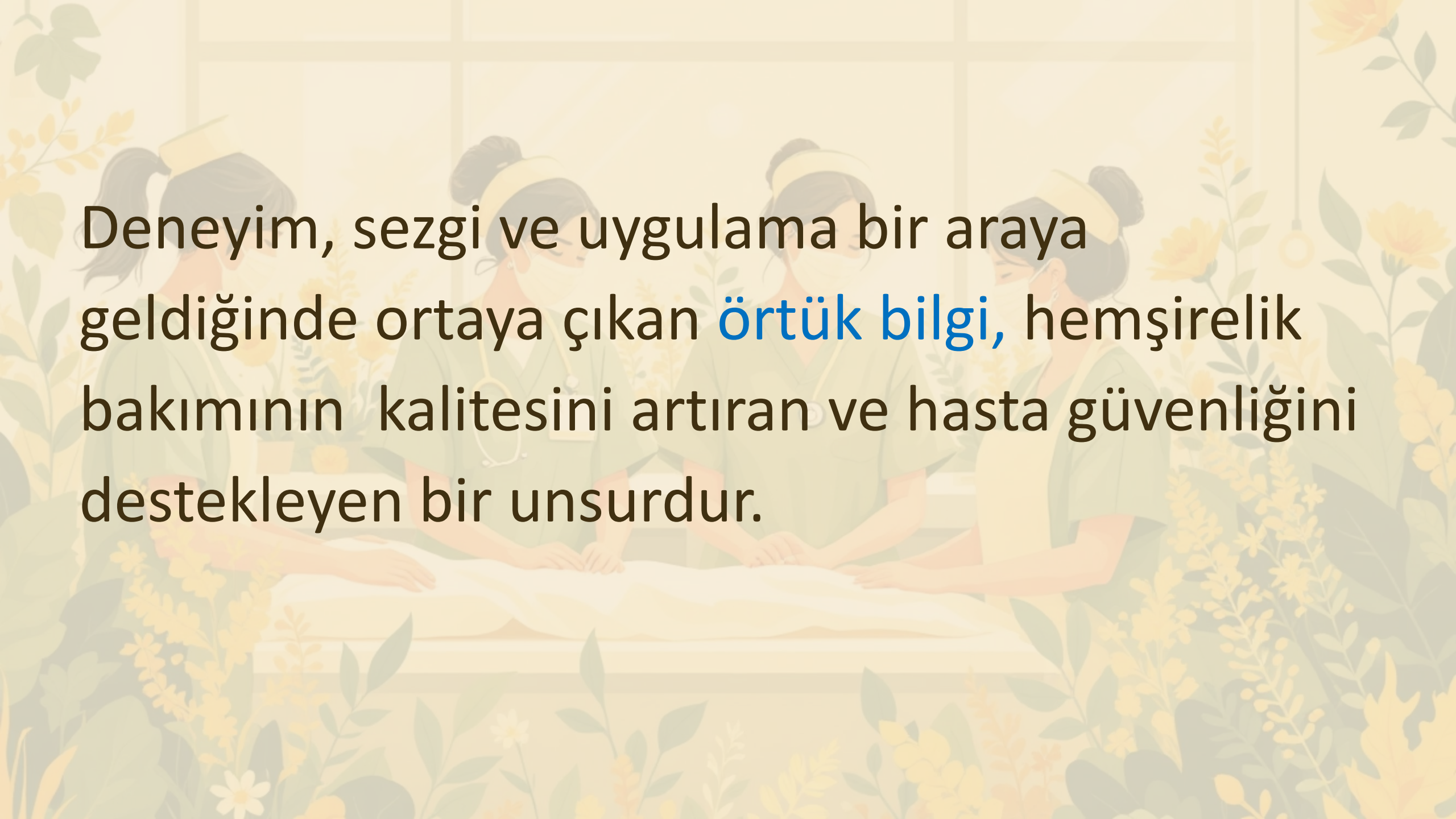
2. Mesleki Deneyim ve Uzmanlık Gelişimi

- Deneyimle gelişen bilgi birikimini görünür kılar.
- Hemşirenin klinik yetkinliğini artırır.
- Uzmanlaşma sürecini destekler.

Hemşirelikte Örtük Bilginin Önemi

3. Hemşirelikte Profesyonel Uygulamalar

- Hemşirenin bağımsız karar verme becerisini güçlendirir.
- Uygulamalarda tutarlılık ve bütüncül yaklaşım sağlar.
- Mesleki uygulamaların gelişimine katkı sunar.

Deneyim, sezgi ve uygulama bir araya geldiğinde ortaya çıkan **örtük bilgi**, hemşirelik bakımının kalitesini artıran ve hasta güvenliğini destekleyen bir unsurdur.

SONUÇ OLARAK;

Örtük bilgi, hemşirelik uygulamalarında deneyim ve sezgiye dayalı olarak gelişen, klinik karar verme sürecini destekleyen önemli bir bilgi türüdür.

Açık bilgiyle birlikte ele alındığında, bakım kalitesinin ve hasta güvenliğinin artırılmasına katkı sağlar.

Örtük bilginin fark edilmesi, paylaşılması ve görünür hale gelmesi, hemşirelikte profesyonel uygulamaların ve mesleki gelişimin desteklenmesi açısından önem taşımaktadır.

BİRARADA OLDUĞUMUZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM

